

Maaeluvõrgustiku koostöökoja 12. istung
KOKKUVÕTE
16. detsembril 2014
Maamajanduse Infokeskus, Jäneda, Lääne-Virumaa

Ettekanded on saadaval Maamajanduse Infokeskuse veebilehel -
<http://www.maainfo.ee/index.php?id=3181&page=3394&>

Osalejad: **Maria Gustafsson** (Rootsi maaeluvõrgustiku juht), **Aivar Niinemägi** (MTÜ PAIK tegevjuht, uue perioodi Euroopa maaelu arengu võrgustiku assamblee liige), **Anneli Kana** (Külaliikumine Kodukant), **Ene Tulp** (PRIA teabeosakonna juhtivspetsialist), **Liina Laineveer** (Eesti Erametsaliidu tegevjuht), **Marko Gorban** (Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna juhataja), **Karin Volmer** (Põllumajandusministeeriumi pressiesindaja), **Piret Leskova**, (Eesti Leader Liit), **Raili Mengel** (MTÜ Eesti Maaturism tegevjuht), **Roomet Sõrmus** (EPKK juhataja), **Taimi Saarma** (Eesti Maaomavalitsuste Liit), **Tiiu Marran** (Põlvamaa Arenduskeskus) ning Maamajanduse Infokeskuse maaeluvõrgustiku büroost **Krista Kõiv**, **Reve Lambur**, **Ave Bremse**, **Ester Valdvee**, **Helene Kõiv** ja **Konstantin Mihhejev**.

- **Eesti maaeluvõrgustiku lühituvustus - Krista Kõiv**, Maamajanduse Infokeskus

Koondinfo Eesti maaeluvõrgustiku kohta suunaga uude perioodi:

- maaeluvõrgustik jätkab sarnaselt eelmise perioodiga Põllumajandusministeeriumi allasutuses Maamajanduse infokeskuses;
- luuakse juurde üks töökoht (innovatsioon ning teadus- ja arendustegevus);
- eelarve (6% MAK eelarvest, 2015. a 326 tuh eurot) on võrreldes eelmise perioodiga väiksem;
- maaeluvõrgustiku nõuandva organiga jätkab koostöökoda.

- **Rootsi maaeluvõrgustikust - Maria Gustafsson**, Rootsi maaeluvõrgustiku juht

Rootsi maaelu arengu programmi (MAK) eelarve on 36 miljardit rootsi krooni (u 3,6 mlrd eurot), mis jaguneb prioriteetide vahel järgmiselt:

- enamus vahendites on suunatud keskkonnatoetustest ja kliimameetmeteks (62,2%);
- üks viiendik (20,8%) eelarvest läheb maapiirkondade majanduse arenguks, sh Leader 5% (kogu MAK eelarvest) ning lairiba 9%;
- lühikesele tarneahele ja loomade heaolule suunatakse 5% MAK vahenditest;
- põllumajanduse konkurentsivõime tugevdamisse 8,4%;
- MAK tehniline abi 3,6%, sh u 7 miljonit eurot Rootsi maaeluvõrgustikule.

Leaderi eelarve on väiksem, kui sellele perioodil, kui rakendatakse kogukonna juhitud kohaliku arengu (CLLD) meetodit, st et Leader rakendub ka teistes fondides.

Taotluste voor on juba avatud näiteks lairiba ja investeeringute meetmesse, kuid heakskiidu saavad taotlused alles juunis 2015. Ettevalmistused käivad CLLD osas. Tegevusgruppide arv väheneb suure tõenäosusega 62-t 53-le.

Rootsi maaeluvõrgustikul on formaalne liikmelisus ning liitumistaotlusega otsustab iga liige ise, kui aktiivne ta võrgustiku tegevustest on. Soov on, et võrgustiku liikmesorganisatsioonid viiksid ellu ka võrgustiku tegevusi. Need tegevused kaetakse võrgustiku eelarvest, mis aitab liikmetel olla aktiivsemad ning pühendunud, mis omakorda aitab kaasa võrgustikule seatud eesmärkide saavutamisele.

Siiani oli võrgustiku liikmeid 120 (erinevad huviorganisatsioonid ja ametkonnad), kuid mitmed neist ei ole maaelu arengus väga aktiivsed. Kuid Rootsi maaeluvõrgustik soovib, et need, kes on liikmed, võtaksid maaelu arendamise eest ka vastutuse. Ka kõik Leader tegevusgrupid on võrgustiku liikmed.

Maaeluvõrgustiku juhtkomisjon (*steering committee*) kinnitab igaks aastaks maaeluvõrgustiku tegevusplaani ning töötab välja suunised ning seab prioriteedid. Juhataja on Peter Melin.

Liikmeteks on:

- maamajanduse keskuste esindaja (nõustajad),
- maavalitsuste esindaja (Rootsis otsustatakse toetuste üle maavalitsuste tasandil),
- Rootsi külaliikumine,
- maavalitsuste ühenduse esindaja,
- talunike ühendus (LRF),
- kalandusvaldkonna esindaja,
- ettevõtjate organisatsiooni esindaja,
- Maaülikooli (SLU) esindaja,
- Mahetalunike ühenduse esindaja,
- Looduskaitse ühingu esindaja,
- Jalgpalliliidu esindaja,
- uuel perioodil hakkab Roosti maaeluvõrgustik tegelema ka kalanduse Leader-tegevusgruppidega, seega on ka nemad seotud
- regionaalsete küsimustega tegeleva ameti esindaja
- Põllumajandusamet (Eesti mõistes PRIA) – Peter Melin, siia alla kuulub ka veemajandus

Maaeluvõrgustik asub Rootsi põllumajandusameti, kuid maaeluvõrgustikku juhib eelpool nimetatud juhatus. Eelmisel nädalal oli juhatuse koosolek ning enne seda juhatuse liikmetele küsimustiku ning palusime neil teha ettepanekuid võrgustikutööle, lähtuvalt oma organisatsiooni vajadustest. Sellest lähtudes määratles juhatus spetsiifilised eesmärgid, mis omakorda lähtuvad üldistest eesmärkidest (mis tulevad EL tasandilt). Seejärel pannakse kirja tegevuste eesmärgid.

Näiteks on Rootsi maaeluvõrgustikul kliimatöögrupp, kelle tegevuse kaudu tahame tugevdada põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet. Seega nende üldeesmärgiks on põllumajanduse konkurentsivõime tugevdamine. Spetsiifilise eesmärgi näide: tugevdada teadmisi suurköökide (*koolide, lasteasutuste vm avalike asutuste toitlustajad*) juhtimises. Töögrupp korraldab koolitusi, seminare ning esitab aruande, kui palju on sellest tegevusest kasusaajaid.

Kogu võrgustiku tegevuse kohta esitatakse aruanne nii MAK seirekomisjonile, kui selle kaudu ka Euroopa Komisjonile.

Uue perioodi võrgustiku tegevust alustasime 1. jaanuaril 2014. a. Varasemast perioodist oli meil alles kliimatöögrupp (roheline sektor - suurköökide, noortalunike ning kliima- ja keskkonna teemad), Leader töögrupp (on olemas nii all-võrgustik kui ka koordinatsioonigrupp, mida sel perioodil laiendati).

Eelmisest perioodist jätkab tegevust maaeluvõrgustiku allvõrgustikuna administratiivasutusi ühendav võrgustik. Ettevalmistamisel on merendus- ja kalandusvõrgustik. Ettevalmistamisel ka EIP valdkonna võrgustik. Palju tegeleme ka rahvusvahelise koostööga.

Uus juhatus määras uued prioriteedid. Uued töögrupid tekivad järgmistel teemadel:

- loodusturism
- integratsioon
- maanoored
- kohalikud teenused

Kõik töögrupid hakkavad oma organisatsioonide kaudu tegelema kohalikul tasandil inspireerimise ja tegevuste elluviimisega ja tegevuste juhendamisega.

Kord aastas toimub suur maaeluvõrgustiku liikmete kokkusaamine. Üle kahe aasta toimub maapäev, järgmine on 2015. aasta. Iga-aastal korraldatakse parimate praktikate leidmiseks konkurss ja antakse välja auhind - villajäär. Sel aastal kui üleminekuaastal konkurssi ei olnud. Konkursi näited tulevad

esitamisele nii trükises kui ka videote kujul. Näiteid vaatavad üle ka teadlased (*koostatakse juhtumiuuringud*) ning neid tuuakse eeskujuks teistele.

Rootsi maaeluvõrgustiku kolm suuremat temaatikat: põllumajandus, kalandus ja maaelu areng. Siin on palju ühist, mis puudutab kõiki neid kolme teemat. Palju ettepanekuid tuleb hetkel kalanduse valdkonnas ning palju ühist on seal põllumajandusega, näiteks kuidas jõuda tarbijani ja turuni ning põlvkonna vahetuse temaatika.

Maaeluvõrgustiku üksuses on 9 töötajat: 7,5 täisajaga: 1 juht, 1,5 kommunikatsiooniametnikku, 4 koordinatsiooniametnikku ning 1,5 administratsiooniametnikku. Piirkondlikke allasutusi ei ole, kuid igal koordinatsiooniametnikul on vastutusala. Neli inimest on kaugtööl, seega me paikneme üle Rootsi.

Rootsi maaeluvõrgustiku eelarve on 70 miljonit rootsi krooni (u 7 mlj eurot), loodetavasti saame juurde 10 miljonit krooni kalanduse valdkonna jaoks.

Küsimused-arutelu:

- Kas põllumajandusamet on võrreldav makseagentuur? Rootsis on ministeeriumid väikesed, kuid ametid on suurem ja neil on rohkem õigusi, nt koostab Amet nii määruseid kui ka annab toetusi. Maaeluministeerium ühineb majandusministeeriumiga, kus on mitu ministrit, põllumajandus jääb maaelu- ja arendusministri vastutusalasse, ka turism on majandusministeeriumi valdkond. Alustati kunagi põllumajandusministeeriumiga, millele järgnes maaeluministeerium.
- Rootsi maaeluvõrgustiku juhatus töötab konsensuse põhimõttel ja juhatus on väga tugev.
- Kas metsandus on ka kuidagi maaeluvõrgustikuga seotud? LRF (põllumajandustootjate organisatsioon) osa on ka metsandus. Samas MAKis ei ole ühtegi metsanduse toetust, vaid mõned looduskeskkonnaga seotud meetmed.
- Mida parimate praktikate konkursil välja antav oinas sümboliseerib? Rootsis on filmiauhind – kuldoinas, seega meil on villaoinas – sõnademäng!

Eesti maaeluvõrgustiku kommentaar:

- ✓ Kui Rootsis tuleb kalandusvõrgustik maaeluvõrgustikku, siis Eestis kaob see ära ning läheb kalanduse teabekeskuse alla.
- **Eesti maaelu arengukava 2014-2020 kommunikatsioonistrateegia ettevalmistamisest - Karin Volmer**, Põllumajandusministeeriumi avalike suhete osakonna esindaja

MAK kommunikatsioonistrateegia ettevalmistamisel oleme oma esialgsest ajaplaanist maas, kuna vahele tulid toetuste infopäevad. Alustasime kevadel, kui andsime sisendi maaelu arengukavasse. Suve jooksul on kaardistatud siht- ja sidusrühmad ja tehtud SWOT-analüüs. Augustis-septembris toimus uuringukava koostamine. Septembris-oktoobris viisime läbi fookusgrupid. Eesmärk on saada strateegia valmis jaanuari lõpuks.

Lähtepositsiooniks oli MAK 2007-2013 seirearuanne, parimad praktikad ning järeldused. Oluline on, et kommunikatsiooni valdkond oleks ametiasustuste vahel koordineeritud ning ei toimuks dubleerimist.

Põllumajandusfondi eripära on projektide väikesemahulisus ning selle võrra on neid ka rohkem (erinevalt teistest struktuurifondide toetustest). Fookusgrupi intervjuud toimusid viies erinevas valdkondlikus grupis. Uuriti kuidas on infot saadud toetusvõimaluste kohta, millised on vajadused uuel perioodil, milline on maaelu kuvand avalikkuses.

Esialgsed tulemused:

- PRIA veeb, MMIK ja PRIA infokirjad on väga hinnatud;
- ajakirjanduse roll on väike, pigem tuleks seda kasutada edulugude levitamiseks;
- rohkem selgust õigusaktidesse;

- oluline on õigeaegne ajastus;
- kaasaegseid tehnilisi lahendusi võiks rohkem kasutada;
- avalikkusele suurem avatus, näiteks avatud talude päevade korraldamine, rohkem arutelu seoses toiduga;
- isevarustatuse taseme teemal, rohkem inspireerivaid edulugusid välja tuua.

Hetkel on ettevalmistamisel avaliku arvamuse uuringu riigihange – maineuuring, teadlikkus toetustest, toetuste tulemuslikkus, teadlikkus fondist, hinnang perioodile 2007-2013.

Tulemuseks peaks olema, et kommunikatsioonistrateegiast saaks konkreetne plaan, kus on ära toodud:

- Siht- ja sidusrühmad
- Selge ülesannete jaotus
- Mõõdetavate tulemuste hindamine
- Selge tegevusplaan

Küsimused-arutelu:

- Milline on olnud MAK infopäevade tagasid? PRIAni on jõudnud tagasiside, et on olnud head ja üldised infopäevad. Samas need, kes soovisid detailselt infot, seda sealt ei saanud. Infopäevadelt on tehtud helisalvestused ning kõik ettekanded on veebil olemas - <http://www.agri.ee/et/pollumajandustoetuste-infopaevad-2015-otsetoetused-ja-uus-maaelu-arengukava>, Põllumajandusministeerium FB-s kõige kiirema infoga - <https://www.facebook.com/Pollumajandusministeerium?fref=ts>.
- MAK teavitajate töögrupi töökohtumised peaksid kindlasti jätkuma ka uuel perioodil.
- Kas Rootsil on oma kommunikatsiooniplaan olemas? Ministeerium tegeleb sellega minimaalselt, kuid Põllumajandusamet on välja töötanud kommunikatsioonistrateegia MAK jaoks.
- Maria Gustafsson: Kas Eesti tegeleb temaatiliste infokampaaniatega? Maaeluvõrgustiku järgmise aasta tegevuste arutelud on tavaliselt oktoobris, kus on kokku lepitud, milline võiks olla järgmise aasta teema. Oleme korraldanud heade praktikate konkursse, kuid on olnud igal aastal erinevad.

- **Eesti maaeluvõrgustiku 2014.a tegevustest - Krista Kõiv**, Maamajanduse Infokeskus

Innovatsioonisuunalised tegevused, kuigi EIP meedet algelt planeerituna ei rakendu, vaid tuleb klasterite meede. Äsja lõppesid ideereisid, kuhu saime positiivse tagasiside.

Leader valdkonnas oli traditsiooniline aasta: infopäevad, seminarid ja koolitused – võiks olla veelgi rohkem piirkondlikke seminare.

Kohaliku toidu temaatika peaks muutuma lühikese tarneahela osaks: teemapäevad ning regulaarne info e-posti listi, temaatiline veebileht.

Maamess – aitäh koostööpartneritele.

Lairibafoorum – see teema on väga päevakajaliseks muutunud.

EL Läänemere strateegia juhtprojekt – Rootsi on juhtrollis. Eesti ei ole ametlik projektipartner, kuid Rootsi on kutsunud meid osalema ja oleme sinna Eesti noori kaasanud. Tänu Eesti tegevusgruppidele tuleb see üritus ka Eestisse: 21.-23. jaanuaril 2015 Rakveres.

Infolehed ja info-listid - välimust peaks muutma kaasajalisemaks.

Videoklipid – ka Rumeenia soovib neid oma televisioonis esitada, hetkel ei tea, kas see on võimalik. See formaat on olnud väga hea – 10 minutilised videolood koos infoga toetuse kohta.

Päev teaduriga Põllumajandusministeeriumiga koostöös (kolmas kord), kus Leaderit on vaadatud teadlase vaatevinklist

- **Maaeluvõrgustiku 2015.a tegevuste arutelu:**

Eelneva aasta 1.oktoobiks esitab maaeluvõrgustik Põllumajandusministeeriumile rahataotluse (palgad, kaudsed kulud, üritused, teavituskulud). Taotlus peaks heakskiidu saama aasta lõpuks, et saaksime sildfinantserimist Rahandusministeeriumilt. Eesti maaeluvõrgustikul ei ole väga detailset tegevuskava, mistõttu oleme oma tegevustes suhteliselt paindlikud.

Maaeluvõrgustiku tegevused, mis jätkuvad:

- **Projektinäidete kogumine**
- Meil ei ole olnud **fookusgruppe**, on olnud teemapäevad. Kas näiteks Leaderi valdkonnas võiks olla üks fookusgrupp? Samas Eesti erisus on, et ministeeriumi tasandil toimub väga palju kaasamist. Näiteks lühikese tarneahela töögrupp on ministeeriumis olemas, kas oleks vaja eraldi fookusgruppi?

Piret Leskova: Vajaduspõhised töögrupid on vajalikud.

Maria Gustafssoni kommentaar: fookus- ja töögruppide eesmärgid võivad ju olla erinevad. Üks eesmärk võib olla dialoog, et midagi kujundada (reeglit vms), teine eesmärk võib olla koostöö tegemine (teistelt õppimine, erinevate meetodite õppimine). Koostöö ja meetodite kogumiseks on vaja pikemaajalist töögruppi. Lisaks on vaja strateegiat, et neid teadmisi edasi anda.

Krista Kõiv: Kui vajadust ei ole, siis ei pea töögruppi looma. Kuna Eesti on väike, siis sageli istuvad laua taga ühed ja samad inimesed. Pigem peaksime leidma uusi inimesi, ettevõtteid, näiteid.

- **Koostöö meetme** teemalised tegevused vastavalt vajadusele

Teabematerjalid - **stendinäituse** teemade ettepanekud:

- ✓ Raili Mengel: Maaturismile suunatud stendinäitus, kuna väga palju on eelmisel perioodil MAK ja Leader abil tehtud. Tuua esile maaturismiettevõtteid, kes teevad kohalikus kogukonnas koostööd. Või siduda maaturism maakonna mainesündmustega.
- ✓ Marko Gorban: põllumajandusprojektid Leader valdkonnas
- ✓ Roomet Sõrmus: aasta põllumehe konkurss saab 15 aastaseks! Nad on kõik ka toetust saanud!
- ✓ Aivar Niinemägi: turism koostöös kohaliku toidu ja kogukonna teenusega.
- ✓ Piret Leskova: Kui võtta stendinäitust kui inspiratsiooniallikat, siis Leader ja kogukonnateenused on just ka järgmise perioodiga seotud.
- ✓ MMIK: MAK keskkonnaprojektid

Teabematerjalid - **trükised**:

- ✓ Roomet Sõrmus: Aasta põllumehe trükis – 15 aastat aasta põllumeest!

ARUTELU TULEMUS – stendinäitus 2015.a:

Variant 1: Maaturism, mida saab erinevate teemadega siduda - oluline välja tuua mitmekesisus!

Variant 2: Keskkonna projektid, mis võiksid olla seotud aasta põllumeestega (Ei pea olema 15 stendi)

- **2015. a märksõna:** MAK startimise aasta. Uued meetmed, mis on ka üks märksõna – teadusprojektid, innovatsiooniklastrid, lühikene tarneahel.
- **Leader:** Võib-olla PRIA piirkondlike spetsialistidega koostöös teha seminarid, et koostööd parendada.
- **Meetmete infopäevad** – seda maaeluvõrgustik korraldama ei pea, v.a Leader valdkonnas. Põllumajandusministeeriumi on plaanis kõigi MAK meetmete infopäevad suunata läbi MAKi pikaajaliste programmide alameetme. Infopäevi enam ministeerium MAK tehnilisest abist teha ei saa, seega need pikaajaliste programmide raames.
- Teemapäevade korraldamine on asjakohane. Samas lühikene tarneahel on uuel perioodil ka nõ pikaajaline programm, siis oleks need nagu võrgustikud ja võrreldavad Leaderiga.

Võrgustik saaks pakkuda neile pikaajalist võrgustiku tuge. Sama oli mõeldud ka EIPiga, kuid kui nüüd tulevad klastrid, millele on võrgustikutöö asjakohane asjakohane?

Koostööüritused - võiks kokku leppida, millised suured üritused perioodil 2014-2020 ikkagi Eestisse tuua, nt

- Põllumeeste kongress
- Maaturismi kongress
- Nt Maria küsis pausi ajal, kas me toetame Euroopa maapäeva? Anneli teatab, et Euroopa Komisjon toetab Euroopa maapäeva 105 tuhande euroga, hetkel veel ei tea, kus toimub, 5 kandidaati ja maksumus oleneb, kus toimub. Idee võiks olla, et see on kodanikuliikumine, samas EL-is on vaid 1/3 kodanikuliikumine aktiivne. Eesti on ennast Euroopa Maapäeva välja pakkunud korraldama 2017. aastaks.

Taustainfo: 2018.a eesistumist veab liikumine „Eesti 100“, algab 2017 aprillis ja lõpeb 2018 keskel. Kannab pealkirja „Igas külas oma pidu“.

Ka EAS annab raha rahvusvaheliste konverentside Eestisse toomiseks. Samas seal väga karmid kriteeriumid, näiteks maapiirkonnas peab majutama 300 inimest, mis maapiirkonnas on väga keeruline.

Lühiülevaade Aravete Agro OÜ-st:

Kokku farmis 1250 lüpsilehma, neist 800 lüpstakse robotiga. 2008.a valmis uus laut koos 8 robotiga ning kõrvalolev laut valmis 2013.a 6 robotiga. 2014.a sai valmis uus vasikalaut. Lisaks on üks farm 15 km kaugusel, kus on 500 looma ning 3 noorkarjaloomade laudaga (1400 noorlooma). Kokku on noorloomi 1600.

Haritavat maad on 4000 ha, millest omandis on 2000. Harutavast maast 1700 on rohumaad.

Piimatoodang on kasvanud 9000 kg/aastas lehma kohta. Piimamüük alates augustist on toimunud alla omahinna, samas kui aasta algul oli hind väga kõrge. Kogu piim läheb kokkuostja kaudu Leetu. Päevas toodetakse kogu majandis 40-41 tonni, külastatavas farmis 30 tonni.

Ettevõttes on kokku 114 töötajat (taime- ja loomakasvatus kokku), tööjõu volavus on küllaltki suur.

Toetuste abil (40% toetusmäär) on:

- SAPARD toetuse abil 6 projekti, sh soetati tehnikat, ehitati lüpsiplats jne
- RAK toetusega soetati Mägise farmi seadmed
- 2008.a MAK toetusega ehitati uus robotlaut